

# POLAK WE FRANCJI

LE POLONAIS EN FRANCE

Journal Hebdomadaire



Grupa dziewcząt i chłopców polskich z Bicêtre i St. Denis przystąpiła do uroczystej Komunii św. w kościele polskim w Paryżu. W środku dzieci i rodziców stoja ks. prałat Łagoda, ks. Antoni Szewczyk, duszpasterz polski z Bicêtre i St. Denis, p. Bartkowska, przew. Rady Rodzicielskiej z Bicêtre.

**ZA DARMO !      ZA DARMO !      ZA DARMO !**

Każdy, kto nadeśle swój czytelnie napisany adres, otrzyma zupełnie bezpłatnie odwrotną pocztą —

## Wielki Ilustrowany Katalog

na wszystkie przedmioty pierwszej potrzeby — po cenach sensacyjnych i bezkonkurencyjnych.  
Wysłanie adresu nie obowiązuje do kupna!

Adresować należy:

« T A N I O P O L »

24, rue Chauchat, — Paris (9°)

Wózki dla dzieci i maszyny do szycia naszego wyrobu będą wam dostarczone po wpłaceniu raty 50 fr., reszta w 10 ratach miesięcznych.

## ROWERY

z gwarancją 3-letnią są u nas do nabycia na tych samych warunkach. Żądajcie katalogu i objaśnienia — W JEZYKU POLSKIM —

### HARMONJE RĘCZNE ORAZ BANDONJE

doborowej jakości są u nas do nabycia na tych samych warunkach. — SPECJALNOŚĆ:

**KLARNETY, FLETY I FUJARKI.** — Pisać do: **FAUVET et CIE, 44, rue Jeanne d'Arc, PARIS (13°)**

## JERZY LEWINSKI

ADWOKAT PRZYSIĘGLY przy Petersb. Sądzie Apel.

28, Avenue de l'Opera, PARIS (2°) 5-te piętro-winda. Metro: Opera.

Telefon: Richelieu 97-05.

Przyjmuje od 9 do 12 i od 2 do 6, w niedzielę od 9-12.

Zafatwianie wszelkich spraw we Francji i w Polsce. Akta notarialne. Sprawy ślubne. Pełnomocnictwa. Spadki. Hipoteki. Naturalizacja. Obrona we wszystkich sądach w sprawach cywilnych, kryminalnych i handlowych. Porady listowne i osobiste.

**OSZCZĘDNOŚCI SKŁADAJ I WYSYŁAJ PIENIĄDZE DO POLSKI  
JEDYNIE ZA POSREDNICTWEM**

## BANKU POLSKA KASA OPIEKI

(BANK P. K. O.)

187, rue de Courcelles, PARIS (17°) .. Metro Pereire. AGENCJA POLNOGNA: L E N S, 7, Rue de la Paix.

-:- -:- Konto pocztowe: 1401-65-Paris -:- -:-

Oprocentowanie depozytów 5 3/4 rocznie. Wypłata na każde żądanie.

Najniższe stawki przekazowe. — Wypłata rent.

Wykonywanie wpłat i wypłat oraz wymiana książeczek Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie na książeczki Banku Polskiej Kasy Opieki.

Książeczki Banku P. K. O. mogą być wymienione w Polsce na książeczki Pocztovej Kasy Oszczędności Informacyj o Banku P. K. O. udzielają Konsulaty R. P., oraz Opiekę Polskie.

## WIELKA LECZNICA POLSKA

Pod kierownictwem Polaków. — Urządzona według nowoczesnych wymagań nauki.  
19, RUE TURBIGO

Metro: Etienne-Marcel, Reaumur-Sebastopol niedaleko Gare du Nord i Est

Diatermja. — Lampa Kwarцова. — Leczenie Elektrycznością. — Prześwietlenia promieniami Roentgena.  
Choroby wewnętrzne. — Reumatyzm. — Hemoroidy. — Żylaki. — Owrzodzenia. — Choroby weneryczne.  
Choroby krwi. — Niemoc płciowa. — Choroby kobiece i dziecięce.

Operacje przeprowadza się lekarzami specjalistami.

UWAGA : Lecznica posiada własny gabinet radiologiczny. Prześwietlenia po cenach bardzo niskich  
Otwarta codziennie od 9-12 pp., 2-9 wieczorem. W niedzielę i św. 9-4 popoł. — — Pokój dla przyjezdnych.

## PRZY KLINICE LEKARZE-DENTYSTY

LECZĄ ZĘBY, PLOMBUJĄ, WYRYWAJĄ BEZ BÓLU.

Wstawia się złote korony od 75 fr. (22 karatowe złoto gwarantowane). — Zęby białe na kauczuku od 20 fr.  
Mostki systemu amerykańskiego. — Zęby złote masywne — Zęby na sztyftach. — Wszelkie roboty absolutnie bez bólu. — Gwarantuje się za wykonanie roboty.

### OFERTA JEDYNIEGO RODZAJU

Aby dać pracę naszym pracownikom, ofiarujemy

#### PIĘKNY PORTRET

całkowicie ręcznie retuszowany  
po cenie wyjątkowej  
**15 FRANKÓW**

Za ramy nie żądamy żadnego dodatku.  
Płaci się dopiero po odebraniu, gdy będziecie całkowicie zadowoleni.

Poślijcie dobrą fotografię, załączając nazwisko i dokładny adres. — Adresujcie w ten sposób:

**OUVRIERS — PORTRAITISTES**

10, rue Merlin — PARIS (11°)

Uwaga Dla czytelników «POLAKA» 10 proc. upustu.



### K A Ż D Y W Y L E C Z Y

**RZĘZĄCZKĘ (TRYPER), SYFILIS I  
WSZYSTKIE CHOROBY WENERYCZNE**

**CHOROBY KOBIECE:** Upławy, zapalenie,  
**CHOROBY KRWI:** Żylaki, hemoroidy, małokrwistość  
(anemja), zaburzenia przemiany materji  
**LECZENIE SKUTECZNE I PEWNE**

### NOWA SUROWICA I SZCZEPIONKA

Prześwietlenie (Radjoskopja) — 50 Fr.

**LEKARZ POLSKI** osobiście udziela pisemnie porad  
leczenia chorym i nie mogącym przyjść

**P I S A Ć** szczegółowo, ponieważ każdy wypadek

jest badany oddzielnie.

Godz. przyjęć: codz. od 9-12 i 2-8, w niedz. i św. 9-12

**Docteur Serv. P. 71, rue de Provence, Paris.**  
Metro: Trinite.

## Na rozstajnej drodze

Złe się dzieje na świecie. Nie tylko od dziś. Ale dzisiaj to zło ujawnia się więcej, jak kiedykolwiek. W ciągu bowiem wieków i dziejów mniej było ludzi nikczemnych, mniej ateuszów (nieuznających istnienia Boga), którzy odosobieni przytem w morzu ludzkim nie siali tak jak dziś zgubnych idei i licznych błędów. Morze występków i zbrodni rozlało się szeroko na świecie. Przewrót jakiś się dokonał i dokonuje, — który boleśnie mści się na ludzkości, powiększając wszędzie nędzę i rzesze ludzi udręczonych.

Świat staje dziś na rozstajnych drogach, i szuka pomocy, by móc wejść na bity gościniec, który go zaprowadzi do szczęśliwej przyszłości. Ale niestety, z mocą wielką występują apostołowie zła i zepsucia, chcąc umęczoną ludzkość prowadzić ku zagładzie. Z przewrotnością iście szatańską tłumaczą steranemu światu, że dziś religja i Bóg nikomu nie dopomaga, że ona właśnie stała się przyczyną nędzy i klęsk żywiołowych. To też w myśli swych zgubnych planów, wraz z walką o chleb codzienny łączą nieubłaganą walkę przeciw Bogu. Chcieliby wymazać odwieczne i nigdy nie starzejące się prawa Boże, a na ich miejsce postawić technikę i zdobycze naszej doby, by na nich ustalić nowy i rzekomo lepszy porządek świata, dający poszukiwane szczęście. I tłumy, myśląc, że walczą o lepszy byt świata, o wyższą kulturę i przytem chleb codzienny, w pomieszaniu pojęć, posługują się zarzutami przeciw Bogu i przeciw religji. A nie tylko przeciw religji katolickiej występują, ale przeciw wszystkim, które mówią o Bogu i Jego stawiają za cel dążeń ludzkich. Ta fala bezbożnictwa roznamietniając nieokiełzane namietności ludzkie, chce po zgłiszczach świątyń i trupach sług Bożych doprowadzić świat do ładu, porządku, dobrobytu i szczęścia.

Widzi ten nieład i zabiegi szaleńców Ojciec św. Pius XI. Toteż z wyżyn watykańskich patrząc na zachwiany porządek publiczny, na grożącą społeczności ludzkiej zagładę, odzywa się w słowach mocnych i czułych, zarazem do całego chrześcijaństwa. Píše encyklikę «Caritate Christi compulsi» — (miłością Chrystusa poruszeni), w której dotykając bolączek doby obecnej, wskazuje wyjście i lekarstwo. Konstatuje na samym początku, że po potopie nie była jeszcze ludzkość dotknięta tylu i tak wielkimi plagami ciała i duszy. W czasie gorzkiego pochodu utrapień, nawiedzały świat i dawniej straszliwe plagi i klęski, które na wieczne czasy są zapisane w dziejach narodów. «Obecnie jednak ścisnął kryzys finansowy i gospodarczy całą ludzkość w takiej mierze, iż tem beznadziejniej w nim się wikła, im goręcej się z niego wydobyć usiłuje. Doszło do tego, że niema narodu ni państwa, społeczności ni rodziny, któreby bądź to same nie popadły w większe lub mniejsze trudności, bądź też upadłością z innej strony zarwane w otchłań się nie toczyły. Nawet owa garstka bogaczy, którzy rozporządzają olbrzymiami — wprost — fortunami i światem bodaj rządzą: ci więc, a jest ich znikoma wprost liczba, którzy nieumiarkowaną żądzą bogacenia się w znacznej części przyczynili się do takiego nieszczęsnego położenia; — nawet oni, — powtarzamy — bar-

dzo często pierwsi niepysznie padają ofiarą tego kryzysu, pociągając za sobą w własną ruinę zasoby i majątki mas szerokich. Wstraszny zatem sposób sprawdziły się na mieszkańcach całej kuli ziemskiej słowa Ducha św., wypowiedziane kiedyś o kilku występnych jednostkach: «Przez co kto grzeszy, przez to karan bywa».

Wypowiadając nad tym pożałowania godnym stanem — rzeczy, te bolesne słowa: «Żal mi ludu», wskazuje Ojciec święty źródło, z którego przesmutno to położenie wyrasta. Używając słów św. Pawła, mówi: — Bo czyż nie chiwie pożądanie dóbr znikomych — ciągnie dalej Ojciec św., — przez pogańskiego poetę słusznie «przekłętą cechą złota» — przezwane; — czyż nie owo brudne samolubstwo, które zbyt często stanowi jedyną sprężynę przy załatwianiu koniecznych spraw już to indywidualnych, już to międzynarodowych; — czyż w jakiejbądź postaci występuje, główną ponosi winę, iż ludzkość całą widzimy obecnie nad brzegiem przepaści? Stąd zatem wyrastają wzajemne podejrzania nadwątlające trwałość wszelkich stosunków pomiędzy ludźmi; stąd podżeganie nienawiści, uważającej cudzą własność za własną — krzywdę; stąd obrzydliwe samolubstwo, nieopanowane, które wszystko pod własny tylko podciąga pożytek i jemu podporządkowuje, nietylko pomijając, — lecz świadomo deptać korzyść innych; stąd wkońcu nieszczęsny nieład społeczny i nierówny podział dóbr doczesnych, skutkiem którego garstka ludzi skupia w swym ręku bogactwa państw i — jak w ubiegłym roku w encyklice «Quadragesimo Anno» napomknęliśmy — handlem całego świata z ogromną szkodą ludności kieruje, jak jej się podoba».

Bezradną jest nasza natura ludzka, za słabą, by ten nieład ze świata usunąć. Do przywrócenia spokoju powszechnego nie wystarczą ludzkie jedynie środki i przezorności. — Trzeba się zwrócić o pomoc o Boga. Trzeba szukać jej w wierze św., która ze swej strony poucza nas o cudownej potędze pokornej, ufnej i wytrwałej modlitwy. I tę modlitwę, połączoną z duchem pokuty wskazuje Ojciec św. Pius XI jako skuteczny środek, do pohamowania nienasyconego głodu dóbr doczesnych, do utrwalenia pokoju w świecie i do przywrócenia ładu i porządku społecznego.

«Modlitwa więc i pokuta to dwie potęgi, przez Boga w tem życiu nam dane, byśmy nieszczęsną ludzkość, samopas bez przewodnika błędzącą, — do niego znowu doprowadzili. — Niech one powierzą się tym łaskawym i dobroczynnym potęgom i kornie — i ze skrucą — wrócą do Pana swego i Ojca miłosierdzia, albo też siebie i te skromne ostatki błogosławieństwa, które się jeszcze na ziemi ostały, oddadzą zupełnie w rękę nieprzyjaciela, sprzeciwiającego się Bogu, to jest na zgubę i duchowną ruinę.

Nie pozostaje więc nic innego, jedno byśmy biedny ten — świat, który tak obfitą krew przelał, tyle grobów wykopał, tyle wspaniałości zniszczył, tyle wkońcu ludzi chleba i pracy pozbawił, nie pozostaje, — powtarzamy nic innego, — jak usilne nawoływanie tego świata serdecznymi słowy świętej liturgji: «Wróć się do Pana Boga twojego»!..

# O czym mówią i piszą?

## NASZE CZASY

Jak dalece w epoce naszej, chlubiącej się znakomitemi postęпами nauki i techniki, upada jednocześnie duchowy poziom społeczeństwa, świadczą m. in. dwa nieprawdopodobne, zdawałoby się fakty z ostatnich tygodni. Oto pewien «profesor» angielski odnawia średniowieczny sabat na szczycie Brocken w górach Harcu (a więc w miejscu, gdzie według ludowej wersji odbywały się sabaty czarownic), — w celu «przemienienia kozła w pięknego młodego człowieka», — a w Erfurcie odbywa się «kongres» astrologów, jasnowidzów, chiromantów i różnego autoramentu wróżbiarzy, żyjących z naiwności ludzkiej. «Kongres» ów niezaprzeczony wyraz obecnego kryzysu moralnego, był — podobno — bardzo licznie obesłany. Nic dziwnego, skoro dziś gazety (nie tylko w Niemczech) przepełnione są ogłoszeniami różnych wróżek i wróżbitów, skoro powszechnym stało się publiczne noszenie różnych fetyszów i maskot i umieszczanie ich na honorowym miejscu w mieszkaniu.

Nie dziwimy się jednak zbyt. Przecież tutejszy — «Głos Wychodźcy» systematycznie sprzedawał książki, z których można było się nauczyć, jak wróżyć się z fusów, jak stać się mądrym zapomocą siarki, z kociego ogona...

## KILKA WIADOMOŚCI O SZKOLE POLSKIEJ W AMIENS

Polska szkoła w Amiens, przechodziła, jak zapewne wiele innych, różne koleje. Raz ją zamykano, to znów potem otwierano, Istniała przed siedmiu laty i niewiadomo z jakich powodów ślad po niej zaginął.

Kolonja zaś ciągle się szkoły domagała, czy to na zebraniach miejscowych Tow. Polskich, czy wobec przedstawicieli władz polskich.

Pierwsze zebranie Kolonji w celu założenia szkoły Polskiej zostało zwołane przez Ks. Cz. Pacuszkę, miejscowego duszpasterza, w porozumieniu z p. I. Stokowską, kierowniczką Opieki Polskiej w Amiens, dnia 16. VIII. 1931 roku

W dyskusji omawiano wtedy zagadnienie lokalu Szkoły (czy mianowicie mogłaby się mieścić w Opiece Polskiej), książek, pomocy naukowych, nauczyciela, oraz powagi moralnej tej instytucji, aby przez wyrobienie opinii w Kolonji tutejszej wytworzyć poczucie obowiązku u rodziców, którzyby mieli i powinni posyłać swe dzieci do szkoły polskiej.

Wybrano wówczas Radę Rodzicielską, do której weszli, jako członkowie stali: P. Irena Stokowska, — p. Helena Przysławska, — Ks. Czesław Pacuszka. jako członkowie wybrani: — P. Józef Stępień; — p. Nowak Władysław; — p. Szczesiowa Antonina; — p. Słodzikowa Anna.

Skonstatowano, że w Amiens w wieku szkolnym jest około 54 dzieci.

Na następnym zebraniu Rady Rodzicielskiej został wybrany Prezesem-skarbnikiem p. Józef Stępień. Sekretarzem Ks. Czesław Pacuszka.

Ponieważ nie było mowy wtedy o utrzymaniu Polskiego nauczyciela, — uczyć dzieci w szkole podjął się Ks. C. Pacuszka.

Aby zapewnić przyszłość materialną młodej szkole, — postanowiono zwrócić się do Zarządów Tow. o pomoc a następnie zdobyć potrzebny kapitał drogą składek.

W dniu 6. września urządzono (1931) zebranie propagandowe, którą przewodziła p. Stokowska, kie-

rowniczka Opieki Polskiej, a na którym p. Przysławska wygłosiła referat: «O znaczeniu Szkoły Polskiej na Emigracji».

Otrzymano zapisy 23 dzieci, z opłatą miesięczną od dziecka 15 franków. Lokalem Szkoły będzie lokal Opieki Polskiej (jedna z małych sal wolnych) a ks. Kapelan rozpocznie naukę dnia 19 września 1931 roku.

Lekcje odbywać się będą we czwartki cały dzień, w niedzielę od 10 i pół do 12 w południe.

Smutny był jednak narazie wygląd tej Szkoły Polskiej, bez ławek, tablicy, książek dla dzieci. Ks. Pacuszek udało się otrzymać bezpłatnie deski. Z nich członkowie Rady Rodzicielskiej, na czele z p. Nowakiem Władysławem wieczorami zrobili ławki i tablicę. Opał dla Szkoły, oraz — częściowe wynagrodzenie ks. Nauczyciela zostało zapewnione dzięki opłatom miesięcznym za dzieci oraz składkom dobrowolnym.

Ponadto poważna część dzieci, których rodzice z powodu ubóstwa opłaty uścić nie mogli, została od opłat częściowo lub całkowicie zwolniona.

I tak szkoła, która powstała dzięki inicjatywie tutejszej Kolonji, przetrwała od 19 września 1931 (dzień rozpoczęcia nauki) do dnia 1 kwietnia 1932 roku.

W tym czasie, dnia 8 grudnia 1931 dzieci brały udział w uroczystości propagandowej na rzecz Szkoły, gdzie ich występy bardzo mile i serdecznie zostały przez Kolonję Polską przyjęte.

Na Boże Narodzenie 25. 12. urządzono dla nich Choinkę, a w dniu 27. 12. na wspólnym przedstawieniu, dzieci bardzo dobrze odegrały obrazek sceniczny: «Na Matuli Grobie». Nowy etap szkoły rozpoczął się dnia 1 kwietnia 1932, kiedy po zamknięciu Opieki Polskiej, p. H. Przysławska, dotychczasowa Sekretarka Opieki, została mianowana nauczycielką, po uprzednim ustąpieniu z tego stanowiska Ks. Pacuszki.

Nominacja ta była zasługą p. Stokowskiej, która ustępując z zajmowanego dotąd stanowiska, chciała w szlachetny sposób dopomóc w pracy Kolonji i pozostającej na stanowisku Polskiej Misji Katolickiej przez zainteresowanie losem szkoły naszych władz polskich.

A więc do dnia 1 sierpnia 1932 r. kolonja polska została niejako zwolniona z obowiązku utrzymania nauczyciela; jednak nie została zwolniona z troski o dalszy los szkoły i z obowiązku czuwania nad opałem i światłem jej lokalu.

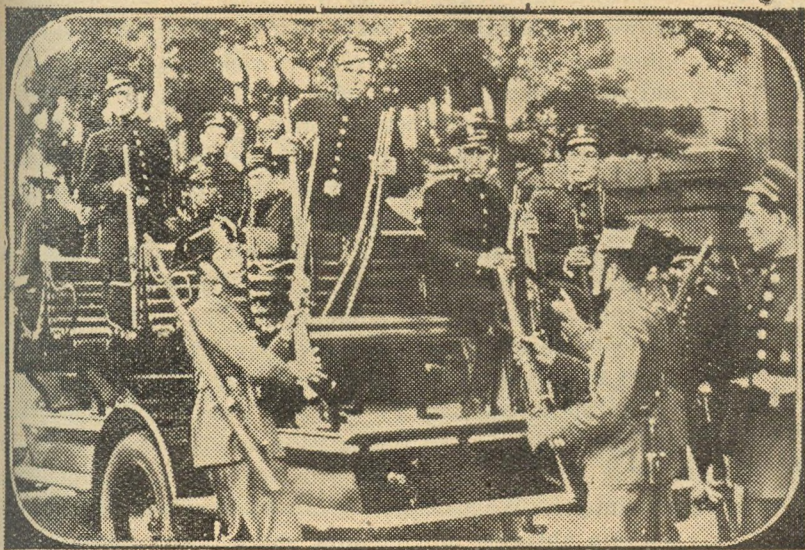
Ponieważ po zlikwidowaniu Opieki Polskiej, Związek Polaków samorządnie przyjął na siebie część ciężarów szkolnych, dotychczasowa Rada Rodzicielska, która była wskrzesicielem dawniejszej Szkoły poprosiła o zwolnienie.

Na Zebraniu Rodziców w dniu 4. maja 1932 powołano do życia nową Radę Rodzicielską, jako sekcję Zw. Polaków, pracującą z nim w ścisłym porozumieniu i posiadającą wspólną Kasę.

W głosowaniu do Rady Rodzicielskiej weszli:

P. Miller Franciszek. — P. Szumski Ludwik. — P. Pińczak Jan.

Nowa Rada Rodzicielska zwróciła się z prośbą do p. Przysławskiej o nieprzerywanie nauki szkolnej przez wakacje letnie, motywując prośbę tem wielkiem zaniedbaniem dzieci lat ubiegłych oraz życzeniem całej Kolonji polskiej.



W Hiszpanji wybuchła rewolucja monarchistyczna, skierowana przeciw obecnym rządowi republikańskiemu. — Rewolucja została jednak szybko stłumiona.

## Życie Katolickie w Holandji

Wywiad z Ojcem Kostersem

Znany działacz na polu katolicko-społecznym ojciec M. Koster, Zakonu Kaznodziejskiego z Amsterdamu odwiedził Katolicką Agencję Prasową i udzielił jej szereg informacji o życiu katolickim w Holandji.

Po stuleciach prześladowań uzyskali katolicy w Holandji swobodę i to znaczną nawet.

Podstawą społecznych przekonań partji politycznej — katolickiej, która jest bardzo silnie zespolona i reprezentuje wszystkie warstwy społeczne, jest encyklika papieaska «Rerum Novarum». W parlamencie partja katolicka liczy trzydziestu posłów na 100 mandatów poselskich. W rządzie kolenderskim na 9 ministrów czterech jest katolików, w tem premier ministrów.

W dziedzinie szkolnictwa posiada Kościół również zagwarantowane katolickie wychowanie. Od 9 lat posiada Holandja własny katolicki uniwersytet w Najmwegen. — Poza tem istnieje katolicka wyższa szkoła handlowa, 7 katolickich związków studenckich, 11 uniwersytetów ludowych, 83 katolickie pensjonaty dla dziewcząt, 26 pensjonatów dla chłopców, 16 katolickich szkół rolniczych, oraz założone przez episkopat centralne biuro dla nauki wychowania. Robotnicy wyznania rzymsko-katolickiego są zorganizowani w katolicki związek robotniczy. Tak samo są zorganizowani w związki włościanie, mieszcianie i — pracodawcy katolicy.

Opieka Kościoła rozciąga się jednocześnie i na młodzież, na samotnych kawalerów, na samotne kobiety, na opuszczone dzieci. Związek «dla honoru i enoty» walczy o czystość w życiu prywatnem i publicznem. Udzielana jest pomoc żołnierzom i marynarzom i niezamożnym rodzinom, obciążonym licznymi dziećmi. Katolicka centrala filmowa oraz związek radiowy, walczą dzielnie o prawa katolickie świata do zapoznawania społeczeństwa z dorobkiem kultury katolickiej.

Na niwie działalności charytatywnej wykazuje również Holandja wielką aktywność. Istnieje 200 przytułków dla starców, przeszło 100 sierocińców. Szpitale jest bez liku. Nie zapomina się ani o gruźlikach, ani o głuchoniemych, ani o ślepych.

W pracy misyjnej współdziała katolicka ludność Holandji (ogółem 2.700.000) bardzo intensywnie. Zajmują się tą pracą 32 różne zakony i kongregacje, pozatem 8 zgromadzeń braci i 46 zgromadzeń sióstr katolickich. Na 645 katolików wypada 1 misjonarz.

Należy dodać na zakończenie, że prasa katolicka holenderska zajmuje przedewszystkiem stanowisko czysto katolickie, zupełnie niezależne od hamietności partyjnych. — Prasa katolicka liczy 34 dzienniki i 91 tygodników.

### 300-lecie ZAKONU JEZUITÓW W PIŃSKU

Wśród ciemnego zabonnego ludu.

W r. b. — 9. października upływa 300 lat od chwili, — kiedy Jezuita przybyli po raz pierwszy do Pińska, stolicy Polesia.

Zastali oni podówczas bardzo trudne warunki pracy na Polesiu. Lud ciemny, żyjący w sferze zabobonów i przesądów prawie pogańskich. Jako pierwsze zadanie po przyjeździe do Pińska postawili sobie ksks. Jezuita: uruchomić szkoły, aby przez nie szerzyć kulturę na całe Polesie.

Kolegium i kościół ksks. Jezuitów, wzniesione przez pana na Olyce, księcia Albrechta Stanisława Radziwiłła, — kształciło rocznie 700 młodzieży. W r. 1773 przybyła kasata zakonu ksks. Jezuitów. Kolegium i kościół przeszedł następnie (po trzecim rozbiórce Polski) w ręce cerkwi prawosławnej.

Po zajęciu Pińska przez wojska polskie w r. 1919 dziejejszy biskup-nominat piński ks. Kazimierz Bukraba, ówczesny proboszcz i dziekan miejscowy, wraz z generałem W. P. Listowskim oddali kościół i klasztor w Pińsku dawnym ich właścicielom i współbraciom Bł. Andrzeja Boboli.

Przybywając do Pińska po raz drugi, rozpoczęli ksks. Jezuita znów bardzo ciężki okres. Odrestaurowane mury zniszczyli w r. 1920 bolszewicy.

Od r. 1923 kształci się w pińskim kolegium młodzież zakonna jezuitcka. Dziś dosięgła ona liczby 100 osób. Wychowuje się ona na przyszłe kadry misjonarskie.

# Chleb biały — czy razowy?

## Jak rozstrzygnąć?

Poprawa wartości odżywczej chleba — to poważne zagadnienie nie tylko ekonomiczne lecz i zdrowotne.

Oddawna też toczą się zawzięte boje między higienistami, jaki chleb należy uznać za lepszy: biały czy razowy.

Jeśli zważymy, że ludność miejska jest przyzwyczajona do chleba białego, to narzucenie jej chleba razowego przez propagandę i wydanie odpowiednich przepisów o przemiale zboża miałyby tylko wtedy sens, gdyby istotnie chleb razowy znacznie przewyższał chleb biały. Do takiego załatwienia sprawy prą usilnie ekonomiści, gdy widzą w tem wielką oszczędność. Gdyby ludność używała chleba nie z 70 procent, lecz 94 procent przemiału, to na każde 10 milionów ludzi możnaby dodatkowo wyżywić jeszcze 4 miliony.

Czy jednak taka oszczędność nie powiększyłaby... «kleśki nadprodukcji płodów rolniczych» — oto pytanie, na które ekonomiści nie dali jeszcze przekonującej odpowiedzi.

Rozpatrzmy to zagadnienie chleba pod względem zdrowotnym.

Jeden z niemieckich badaczy postanowił bardzo praktycznie rozwiązać ten problem: odżywiał się wyłącznie tylko chlebem, masłem i wodą. Okazało się, że chleb biały mógł jeść bez szkody dla zdrowia tylko przez 19 dni, natomiast jedząc chleb razowy, wytrzymał aż 6 miesięcy. (Nawiasem można zaznaczyć, że takie eksperymenty, a nawet dużo gorsze powtarzają niezupełnie dobrowolnie tysiące ludzi).

Czy to przemawia za wyższością chleba razowego?

Po części tak. Chleb razowy dla człowieka, odżywającego się wyłącznie chlebem, jest odpowiedniejszy, niż biały — gdyż zawiera więcej substancji białkowych i zawiera witaminy. Oba te składniki, znajdują się w łuskach zboża. Jednakże pod względem energetycznym — chleb razowy stoi niżej. Mniej ma on części pożywnych i więcej trzeba go zjeść, by zaspokoić zapotrzebowanie organizmu. Prócz tego zostaje on gorzej wyzyskany w jelitach, — jest bowiem trudniej strawny.

Natomiast biały chleb przedstawia pokarm bardziej — skoncentrowany, lecz jakościowo gorszy. Przy odżywianiu się białym chlebem należy koniecznie jeść jeszcze dużo jarzyn i więcej mięsa. Skarżą się dentyści, że chleb biały — jest jedną z głównych przyczyn próchnicy zębów, gdyż — tworzy kłajster, który oblepia się wokół zębów i psuje je.

Jak wobec tego rozstrzygnąć spór?

Jak dotąd, rozstrzygają go sami konsumenci, — przedkładając chleb biały, ze względu na jego smak. Jakkolwiek ten wzgląd posiada mniejsze znaczenie, gdyż chleb razowy też można smacznie przyrządzić.

Zasadniczo jednak powinniśmy tu indywidualizować. — Osoby o «nerwowych» jelitach — trudno trawiące, również mogą używać białego chleba, natomiast ludzie o leniwych jelitach, cierpiący na zaparcie i otyłość, — powinni używać chleba razowego.

## KAPŁANI KATOLICCY I ŻYDZI

Żydowska Agencja Telegraficzna ogłasza: — «W m. Michalovec (Słowacja) zmarł w tych dniach rzymsko-katolicki ksiądz kanonik Aleksander Oppitz. Zgon ks. Oppitza opłakiwany jest przez całą ludność żyd. w Słowacji. W ciężkiej dla żydów godzinie, znaleźli oni w nim szczególnie przyjaciela, który nie zawahał się zaryzykować ży-

cia w obronie Żydów. W czasie walk wojsk czeskich z bolszewikami węgierskimi w r. 1919 czeskie władze wojaskowe w charakterze zakładników aresztowali kilku — mieszkańców w. Michalovec, w większości Żydów. Pewnej nocy niewykryty sprawca zastrzelił pewnego żołnierza czeskiego. Komendant obozu wydał rozkaz rozstrzelania zakładników. Deputacja miejscowej ludności z ks. Oppitzem na czele udała się wówczas do komendanta i w końcu ten ostatni zgodził się, że rozstrzelaniu ulegnie tylko jeden z zakładników z losowania. Los padł na Żyda, niejakiego Mojżesza Deutcha. Ks. Oppitz wówczas powtórnie zwrócił się do komendanta obozu, błagając go o zaniechanie egzekucji. Ponieważ błagania te nie odniosły skutku, ksiądz w końcu zaofiarował samego siebie na rozstrzelanie zamiast niewinnego Żyda. Deutch, — twierdzi ks. Oppitz — jest ojcem rodziny i jest równie niewinny jak i ja, ja zaś nie mam dzieci i żadnych zobowiązań rodzinnych. Wzruszające te słowa i nieoczekiwana propozycja ubłagały komendanta obozu, który odwołał egzekucję. Ludność w Słowacji zachowała pamięć o tym — szlachetnym czynie księdza Oppitza, który zjednał wdzięczność i miłość wszystkich Żydów tej prowincji.

Inaczej jednak postępują Żydzi. Odwdzięczają się w ten sposób, że prasa żydowska stale zamieszcza ataki na chrześcijaństwo, na duchowieństwo katolickie. Celują w tem zwłaszcza pisma żargonowe w Warszawie. Ostatnio w związku z uroczystościami na Jasnej Górze «Folkszeitung» zamieszczał artykuł szyderezy i znieważający uczucia katolickie.

## POLSCY WYCHODZCY ZWOLNIENI OD UCIAŻLIWEGO OBOWIĄZKU

Zniesienie francuskiego dekretu o kartach tożsamości dla Polaków, dla uzyskania których koniecznym było dostarczenie świadectwa niekaralności, zostało przyjęte z uczuciem wielkiej ulgi przez tutejsze wychodźstwo. W pismach ukazały się liczne artykuły, wyliczające szkodliwość tego zarządzenia, narażającego polskich robotników na poważne wydatki i utrudniające przedłużenie pobytu we Francji. Zniesienie dekretu zostało przeprowadzone dzięki interwencji polskich czynników u centralnych władz francuskich.

## ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Otrzymałmy z ATHEE s. CHER dep. Indre et Loire, list, pisany w dniu 17 lipca i 10 fr. na opłatę gazety. Prosimy napisać, kto nam te pieniądze przesyła.

**Witkowski Stanisław.** Zamówienie na prenumeratę gazety otrzymałmy. Serdecznie pozdrawiamy.

**Haber Stanisław.** Adresu p. SMAGI Franciszka nie znamy. Pozdrawiamy serdecznie.

**Prus Jan.** Pieniądze nadeszły, gazeta opłacona do 1. 9. 1932. Dziękujemy.

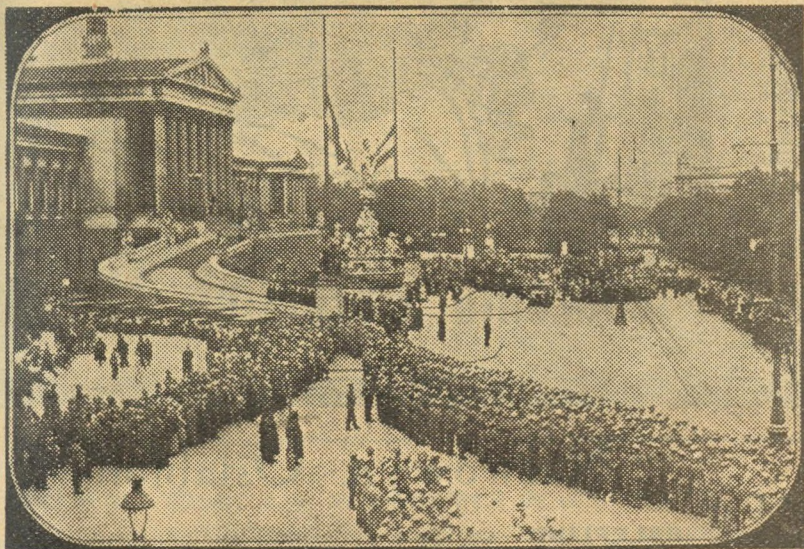
## SKŁADKI NA BEZROBOTNYCH

|                            |       |
|----------------------------|-------|
| Romanowski Piotr .....     | 1 fr. |
| Korta Bronisława .....     | 5 fr. |
| Dziubaniuk Władysław ..... | 2 fr. |

Mężczyzna pracujący na fermie, posiadający 3.000 fr. gotówki pragnie poznać w celu matrymonjalnym pannę lub wdowę lat 28-30, bez posagu.

Zgłoszenia uprasza się nadsyłać do «Polaka we Francji» 263-bis, rue ST. HONORE, — PARIS (1).

**Haber Stanisław,** Cottel Marins a Cozon, par Belley — (Ain) — **prosi o adres Smagi Franciszka,** który zamieszkiwał przedtem Hautes Alpes.



W Wiedniu zmarł w tych dniach, jak już donosiliśmy ks. Prałat SEIPEL, pięciokrotny kanclerz Austrii. — Na zdjęciu widzimy pochód żałobny przed parlamentem wiedeńskim.

## Ofiara obowiązku (14)

Pan burmistrz był bardzo zadowolony zwrotem, który tej sprawie nadał. Pytał potem dalej.

— Więc proboszcz nie ma pojęcia, co się zdarzyć mogło tej zacnej pani Blanchard.

Kapłan, który o smutnym losie pani Blanchard dowiedział się tylko ze spowiedzi, potrząsnął głową i rzekł:

— Nie wiedziałem jej od chwili, kiedy opuściła moje mieszkanie.

— A zatem, moi panowie — zwrócił się mer do towarzyszy — skoro proboszcz nie może, albo nie chce udzielić nam wiadomości o zaginionej, pomimo, że według wszelkiego — prawdopodobieństwa zniknęła tu w klasztorze, to musimy zebrać się natychmiast do przeszukania domu. Czy takie jest i wasze zdanie?

— Oczywiście!

— Bezwarunkowo!

— Czy mógłby nas ks. proboszcz oprowadzić po domu? — zapytał burmistrz.

— Proszę mnie zwolnić od tego, czuję się naprawdę niezdrowszy — mówił ks. Montmoulin dotknięty, jak to łatwo zrozumieć można tem szorstkim wystąpieniem swoich gości.

— Wydaje mi się to bardzo dziwne — zawołał mer — że ks. proboszcz nie chce poprzec osobiście naszych usiłowań co do jaknajprędzszego odnalezienia zaginionej. Nie — przeszkodzi nam to jednak w spełnieniu obowiązku. Panie pisarzu, weź pan lampę; ks. proboszcz zechce tymczasem zadowolić się świecą, jeśli naprawdę nie chce towarzyszyć w przeszukaniu domu.

Ks. Montmoulin spostrzegł teraz, że niechęcią powodowany popełnił nieostrożność. Z pewnością winien był, jeśli nie wiedział o losie zaginionej, pierwszy chwycić lampę i szukać jej śladów. Próbował teraz naprawić błąd i wzięwszy lampę rzekł:

— Pójdę z panami. Nie mam żadnego powodu, żeby czynić panom trudności w ich usiłowaniach. Proszę o wybaczenie, jeśli nieco szorstkie wystąpienie panów, zrozumiałe oczywiście, ze względu na okoliczności, podrażniło mnie trochę. Czy zaczniecie panowie od przeszukiwania mej sypialni?

— Hm, to jest chyba zbyt czyste — mówił mer, ułagodzony nieco ostatnimi słowami proboszcza. Obejrzymy wpierw korytarze i schody, prowadzące od drzwi księdza do bramy

klasztornej, a któremi iść musiała zaginiona w powrotnej drodze.

Proboszcz szedł tedy z lampą w rękę korytarzem pawilonu Magdaleny ku głównym schodom i oświetlał podłogę oraz każdy kącik. Nie zauważono nigdzie najmniejszego śladu. Zeszedłszy po schodach na dół, badano stopień po stopniu, oświetlano kamienne flisy krużganku, każdy kącik, utworzony przez wystający słup lub pilaster; nie ujrano nic nadzwyczajnego. Towarzystwo stanęło nareszcie w sklepionej hali furty klasztornej. Stali tam żandarm i oberzysta z latarniami. Proboszcz zbłądził mimowoli ujrawszy policjanta; przestrach ów zauważył tenże, nie wyrzekł jednak ani słowa.

— To jest mieszkanie zakrystjana, prawda? — zauważył mer.

— Tak odrzekł proboszcz.

Mer chwycił za klamkę i chciał wejść. Drzwi były zamknięte.

— Oto klucz, panie burmistrzu, — zawołał usłużny Corillou. — Mówiłem już panu burmistrzowi, przedtem, że Loser odjechał wczoraj po południu do Marsylii i zostawił u mnie klucz od mieszkania.

— Istotnie. Czy ksiądz proboszcz wiedział także o odjeździe zakrystjana? — pytał mer.

— Naturalnie, Loser prosił mnie o zwolnienie na tydzień.

— I nie wrócił dotąd?

Ks. Montmoulin zawahał się z odpowiedzią. Obiecał Loserowi wyraźnie, że nie zdradzi, iż go widział. Oświadczeniem, że zakrystjan w czasie popełnionego czynu znajdował się w klasztorze, byłby niechybnie zwrócił podejrzenie na jego osobę. Tego unikać winien każdy spowiednik, ze względu na swego penitenta, nawet, gdyby miał wiadomość o przestępstwie poza spowiedzią. Wedle możliwości należy mu też unikać nawet pozoru, że to, co na spowiedzi usłyszał, w jakikolwiek sposób wpłynęło na jego postępowanie, jednakże ta okoliczność, że Loser wszedł do jego pokoju, nie należała przecież do tajemnicy spowiedzi? Sama w sobie z pewnością nie! Ale przyszedł on tylko dla spowiadania się i sama już wzmianka o tem byłaby w tych okolicznościach naruszyła tajemnicę spowiedzi.

— Czy wzmianka o tem, że Loser przed godziną wchodził do mego pokoju, nie spowodowałaby licznych, badawczych pytań? — rozważał ks. Montmoulin. — Chciałoby się dowiedzieć, kiedy i gdzie go widziałem, czego sobie odemnie życzył i co mówił. Sędzia śledczy zmieszałby mnie swe-

mi pytaniami. A gdybym odpowiedział:

— To, o czym mówił ze mną zakrztysjan nie obchodzi nikogo, odmawiam wszelkich o tem zeznań, — to właśnie ta jedynie w tym wypadku wskazana odpowiedź zdradziłaby już na pół, że chodzi tu o sprawę, tytującą się sumienia, praw dopodobnie spowiedzi. Za żadną cenę nie wolno mi nawet napomknąć o tem. Spowiedź Losera, o którym wiadomo — wszystkim, że nie spowiadał się już lata całe, w tych okolicznościach musiałaby nasunąć najgorsze podejrzenie. To naraziłoby tajemnicę spowiedzi na wielkie niebezpieczeństwo i dlatego miejsca mieć nie może. Lepiej ponieść najcięższą — ofiarę, niżeli dać choćby tylko pozory, że naruszyłem ten — święty obowiązek!

Tak rozmyślał ks. Montmoulin i dlatego na pytanie burmistrza czy Loser powrócił, odpowiedział krótko:

— O ile wiem, to nie.

— Jakżeż dziwne jest zachowanie ks. proboszcza! Dlaczegoż namyślał się ksiądz tak długo nad tą prostą odpowiedzią?

Ks. Montmoulin, starał się pokryć swoje coraz to wzrastające pomieszenie uwagą, że jest niezdrów i ma ból głowy, obawia się też, że zaszkodzi mu przeciąg, będący w tem otwartym miejscu.

#### KRONIKA POLSKIEJ MISJI KATOLICKIEJ WE FRANCJI

W ubiegłym tygodniu bawił w Paryżu J. E. ks. biskup dr. Szelażek ordynariusz diecezji Łuckiej.

J. E. ks. biskup Szelażek wyjechał z Paryża do Polski w piątek dnia 12. b. m. wieczornym pociągami, żegnany przez duchowieństwo polskie z Paryża z ks. prałatem Łagodą na czele.

W ubiegłym tygodniu wydarzyło się nieszczęście automobilowe pod Amiens, którego ofiarą padli ks. Pacuska z Amiens, ks. Sokołowski z Polski oraz 5 robotników.

Ks. sekretarz Stanisław Kopeć, wyjechał na urlop wakacyjny.

Z okazji uroczystości obchodu dwunastej rocznicy — «Cudu nad Wisłą» wręczył sekretarz Generalny Misji ks. Czesław Spychalski zasłużonemu około opieki duszpasterskiej nad polakami księdzu proboszczu MAILLOT z Troyes portret J. E. Prymasa Polski z własnoręcznym podpisem.

#### BEZROBOTNI OBCOKRAJOŹCY W BELGJI UWAŻANI ZA WŁÓCZĘGÓW

Położenie robotników polskich w Belgji a zwłaszcza bezrobotnych, staje się z każdym dniem tragiczniejsze. Ostatnio władze wydały rozporządzenie, na mocy którego wszyscy obcokrajowcy, znajdujący się obecnie bez zajęcia, uważani są za włóczęgów. Żandarmerja aresztuje tych nieszczęśliwych i odprowadza ich do granicy, lub — przekazuje władzom bezpieczeństwa.

Zapraszamy wszystkich czytelników «Polaka» do składowania na rzecz polskich bezrobotnych w Belgji.

#### KOMUNIKAT

Oficjalne Polskie Biuro Podróży «ORBIS» — 30, Bd. des Capucines w Paryżu zawiadamia, że p. Inżynier Władysław SKOPKOWSKI przestał być jego przedstawicielem na LIEGE i okolice w Belgji.

Prowizoryczny adres «ORBISU» jest w mieszkaniu generalnego reprezentanta «ORBISU» na Belgje, pana Henryka NAKONIECZNIKOWA — Hotel du Luxembourg — 125, rue de Guillemains, — LIEGE.

Ostateczny adres będzie podany w ogłoszeniach w najbliższych dniach.



## Leczenie wszelkich chorób Chorym Nerwowym Osłabionym

**KALEFLUID** wyciąg z gruczołów życiodajnych młodego zwierzęcia, — a więc — najpotężniejsze lekarstwo naturalne, nasyca cały organizm życiodajnymi WITAMINAMI, — które czyszcza krew, wydalają z niej szkodliwe zanieczyszczenia, usuwają przyczyny chorób. Spróbuj **KALEFLUIDU**, a zdobędziesz zdrowie i siły, odzyskasz radosną i młodzieńczą energję. — **BEZPŁATNIE** wysyłamy broszurę dla zapoznania się z **KALEFLUIDEM**. — Piszcie do nas po polsku, a wyślemy Wam ten cudowny lek. — Opłata przy odbiorze.

**F. KALEFLUID**

49, rue Balagny — PARIS (17°)

### WYZDROWIENIE

Przeczytaj z uwagą, co piszą wyzdrowieni: Matejczak Etienne, 2 rue de Coupigny, Hersin — Coupigny (P. de C.)

« Jestem zachwycony cudownym skutkiem **KALEFLUIDU**, który za 15 dni przyniósł mi więcej zdrowia, niż wszystko, co dotychczas używałem za 18 miesięcy ».

**KALEFLUID** jest nagrodzony 5 ZŁOTEMI MEDALAMI i 5 GRAND PRIX — na wystawach w Paryżu, Londynie, Rzymie, Brukseli.

### TANIE I PEWNE LECZENIE

przeziębienia, — kaszlu, — chorób płucnych, za pomocą

### BRONCHOFLUIDU

Przeziębienie, bronchit, katar oddechowych organów, — grypa, astma, duszność, wszelkie choroby gardła i płuc leczą się szybko, niezawodnie — **BRONCHOFLUIDEM**. — Nawet po użyciu kilku tabletek **BRONCHOFLUIDU**, chory odczuwa polepszenie. — Cena ..... 14.85 fr.

**LECZENIE ZATWARDZENIA ŻOŁĄDKA, — CHOROBY — TRAWIENIA I WĄTROBY**

**GASTROFLUID** jest medykamentem, który reguluje działalność wątroby. Leczy zatwardzenie, jak również choroby z tejże przyczyny pochodzące: zatrucie krwi, choroby wątroby, ostre i chroniczne zapalenie kiszek, choroby skóry, hemoroidy, bicie serca, bezsenność itd. Cena 12.75 fr.

### SZCZĘŚCIE, RADOSĆ I SPOKÓJ RODZINNY STWARZA ZDROWA KOBIETA

Odmłodzenie i leczenie organizmu «**OWKALINEM**» — ważnym jest szczególnie dla kobiet po 32 roku życia, — gdyż «**OWKALIN**» chroni skórę od uwłudy i przedwczesnej starości. Oprócz tego «**OWKALIN**» daje nadzwyczajne rezultaty przy anemji, nieprawidłowych miesiączkowaniach i przy wszystkich chorobach kobiecych, jak to: neurastenja, reumatyzm, podagra, diabet, upławy, ból głowy, bezsenność itd. — Cena ..... 26.50 fr.

Piszcie do nas, a my Wam wyślemy cudowny lek ten i opis użycia. Opłata przy odbiorze. — Przesyłka na nasz koszt w razie zamówienia niemniej, jak 2 pudełek.

Piszcie do nas po polsku na adres:

**LABORATOIRE F. KALEFLUID**  
49, Rue Balagny, — PARIS (17°)



## WRAŻENIE ZGONU ś. p. kancl. SEIPLA W WATYKANIE

Zaraz po nadejściu do Watykanu wiadomości o zgonie ś. p. księdza prałata Seipla «Osservatore Romano» umieścił krótki artykuł, w którym zaznaczył, że ze śmiercią byłego kanclerza zeszła z tego świata jedna z najświetniejszych osobistości politycznych i jeden z najwybitniejszych intelektów republiki Austriackiej. W sferach watykańskich śmierć księdza Seipla wywołała głębokie wrażenie.

Ś. p. ksiądz Ignacy Seipel, prałat domowy Jego Świętości, cieszył się szczególnym uznaniem Ojca św. Piusa XI, który ceniał w nim przede wszystkim zawsze żywą gorliwość kapłańską i nieustraszoną gotowość szerzenia idei chrześcijańskiej w świecie politycznym. Zmarły kanclerz zawsze uważał sobie za najwyższy obowiązek być przede wszystkim sługą Boga. Będąc już na urzędzie premiera, mimo rozlicznych i niezwykle odpowiedzialnych zajęć, znajdował czas na to, by uczestniczyć w procesjach publicznych i brać udział w pielgrzymkach katolików wiedeńskich do Rzymu, przyczem i w drodze nie uchylał się od obowiązków duszpasterskich. W roku 1923 jako kanclerz austriacki przyjęty był przez Ojca św. na audjencji prywatnej. W kołach watykańskich podkreślana jest także jego wybitna działalność naukowa, która między innymi znajdowała wyraz w stałym udziale kanclerza w tak zw. «tygodniach katolickich» w Salzburgu, gdzie Mgr Seipel wygłaszał płomienne przemówienia i gdzie zawsze umiał wskazać rozwiązanie w duchu katolickim najtrudniejszych problemów aktualnych.

## ZJAZD OŚWIATOWY I WYSTAWA POLSKICH SZKÓŁ DOKSZTAŁCAJĄCYCH W N. JORKU.

Niedawno odbył się w Nowym Jorku pierwszy zjazd nauczycieli i działaczy oświatowych, pracujących na terenie polskich szkół dokształcających w Stanach Zjednoczonych. Przewodniczył zjazdowi redaktor «Nowego Świata» p. W. Błażewicz. Między innymi, w zjeździe tym wzięli udział wybitni działacze Polonji amerykańskiej, pp. Fox, Nestorowicz, Kowalski i inni, oraz polscy instruktorzy oświatowi: profesor Gałazka i prof. Konopnicki.

Zjazd połączony był z wystawą szkolną, która wykazała, iż polskie szkolnictwo dokształcające na terenie Stanów Zjednoczonych rozwija się coraz bardziej i liczy obecnie 183 szkoły z 14000 młodzieży.

## POLONJA AMERYKAŃSKA W DOBIE KRYZYSU

W tych dniach przebywał w Poznaniu p. J. Magdziarz, skarbnik Polskiego Związku Narodowego w Ameryce, który po 40 latach przyjechał do Polski, jako uczestnik wy-

cieczki amerykańskiej. W wywiadzie udzielonym «Kurjerowi Poznańskiemu» p. Magdziarz między innymi, opisał obecne katastrofalne położenie finansowe naszych rodaków za oceanem.

— Każdy obywatel amerykański — objaśnił p. Magdziarz — został dotknięty kryzysem. Robotnik utracił — pracę, milionerzy potracili majątki i strzelają do siebie lub topią się, a średnią klasę dotknął kryzys rozmaicie. Jedni tracą na realnościach, drudzy na bonach, inni na akcjach i giełdzie. Kryzys dotknął każdego.

Polaków dotknęło przede wszystkim zamykanie banków. Gdy nastał kryzys, polski robotnik pierwszy stracił pracę, lecz sytuacja nie była jeszcze tak groźna, gdyż każda rodzina miała jakieś oszczędności. Gdy jednak zamknięto instytucje bankowe, ludzi ogarnęła rozpacz. Depozyty uważano za stracone. Dotychczas wypłacono 20 procent ogólnej sumy wkładów i spodziewana jest jeszcze wypłata 20 procent. Inne straty powstały na papierach wartościowych. Aby sobie uprzytomnić groźbę położenia, trzeba wiedzieć, że w Chicago było 15 polskich — banków. Wszystkie zamknięto i te straty doprowadziły do ruiny: Wogóle w Chicago zamknięto około 200 banków. — Realności spadły w cenie o 50 do 60 procent. Banki, które wydały na realności złote «bondy» potraciły duże sumy i te straty doprowadziły do ruiny. Niestety przepowiadają, że przyjdą jeszcze gorsze czasy.

## KOLONIZACJA POLSKA W ARGENTYNIE

W Argentynie powstała polska kolonizacyjna spółka komandytowa «Vistula». Założyli ją koloniści polscy w Missiones, zamieszkujący to argentyńskie terytorium w liczbie kilkunastu tysięcy. Spółka nabyła już 1.500 ha ziemi nad rzeką Parana. Zakupione tereny położone są niedaleko Corpus, starej kolonii polskiej. Wśród założycieli i udziałowców spółki figuruje również p. Aniela Rocca, znana milionerka polska w Argentynie, która ofiarowała ćwierć miliona złotych na budowę Domu polskiego w Buenos Aires. Celem nowopowstałej spółki jest kolonizowanie ludnością polską żyznych terytorjów dorzecza — wielkiej rzeki Parany. Rada Organizacyjna Polaków z zagranicy, będąca naczelną organizacją siedmiomilionowego wychodźstwa polskiego, rozwinęła akcję, mającą na celu przyjsie z pomocą inicjatywie twórczej kolonistów polskich w krainie pampasów.

## W CHINACH — POWÓDŹ I CHOLERA

Donoszą z Szanghaju, że skutkiem deszczów Kanton stoi pod wodą. 600 domów zniósł wezbrane fala, 50 osób utonęło. We wschodniej części prowincji Szan-Si, z powodu wylewu rzeki Huan Ho wiele wsi zostało zalanych, 30.000 włościan pozostaje bez dachu nad głową.

W prowincji Szan Si zmarło na cholere w ostatnich miesiacach przeszło 10.000 osób. Według chińskich oficjalnych danych, wszystkie północne powiaty tej prowincji są zajęte epidemią.

#### LICZBA GŁOS. POLSKICH W NIEMCZECH OBNIŻYŁA SIĘ O 50 PROCENT !

Ostateczne obliczenie głosów polskich, padłych w czasie wyborów niedzielnych wykazało smutny stan rzeczy. Polacy uzyskali mianowicie w poszczególnych okręgach: Prusy Wschodnie 2.845; Opole 14.534; Westfalja poł. — 3.515; Duseldorf wsch. 1.041; Westfalja półn. 2.423 — czyli razem 24.158 głosów.

Jeszcze w kwietniowych wyborach do Sejmu pruskiego lista polska na tym samym obszarze uzyskała 57 tys. głosów. Nie zmniejszyła się oczywiście liczba Polaków, natomiast wobec pewności nieuzyskania mandatu, — większa część z nich nie głosowała w niedzielę.

#### ZAPOWIEDŹ RUGÓW POLAKÓW W GDAŃSKU

Frakcja partji centrowej w sejmie gdańskim przedstawiła senatowi memorjał, w którym żąda m. in. reformy systemu podatkowego, oraz obniżenia płac robotników dla stworzenia warunków skutecznej konkurencji z wyrobami polskimi.

Wnioskodawcy domagają się, aby kupowano wyłącznie towary gdańskie, dalej żądają popierania eksportu drogą premji eksportowych, zawarcia umów handlowych z innymi krajami, zredukowania czasu pracy i wydania zakazu angażowania polskich sił robotniczych w przedsiębiorstwach gdańskich.

Autorzy memorjału spodziewają się, że zastosowanie tych środków da możność pracy 9700 bezrobotnym. Powyższa cyfra jest ciekawą z tego względu, że właśnie ilość obywateli polskich, zatrudnionych w Gdańsku, oblicza się na około 10.000.

#### ECHA ŚWIĘTA W GDYNI

Święto morza polskiego, które powinno było być należycie wyzyskane na Zachodzie, jako dowód jednomyślnej woli narodu utrzymania Pomorza choćby za cenę — krwi, propagandowo całkowicie zaprzepaszczono.

Kilkunastokrotnie wzmianki w «Temps», «Journal» des Debats i paru innych dziennikach doniosły o samym fakcie odbycia się uroczystości pomorskiej i na tem koniec.

Tak samo incydent z flagą polską w Warszawie nie wywołał tu żadnego komentarza.

Gołe, króciutkie sprawozdania przy upartym mileżeniu, t. zw. wielkiej prasy światowej świadczą o słabym zainteresowaniu się opinji zachodniej sprawami, które w żywotnym stopniu obchodzą bezpieczeństwo Europy.

#### JAK KRYZYS GOSPODARCZY WPŁYNAŁ NA EMIGRACJĘ POLSKĄ WE FRANCJI

Na podstawie cyfr, zebranych przez francuskie ministerstwo pracy, można stwierdzić, że w ciągu 1931 i 1932 roku opuściła Francję prawdziwa armja robotników cudzoziemskich.

Cyfrы, zestawione przez odnośne władze mówią, że w okresie od 1 stycznia 1931 roku do 1 czerwca bież. roku, t. zn. 17 miesięcy, wyjechało z Francji 154.747 robotników cudzoziemskich, z czego 92.916 w ciągu 1931 roku i 61.831 w ciągu pierwszych 5 miesięcy 1932 roku.

Jednakże wyjazdy cudzoziemców z Francji nie są tak ściśle kontrolowane, jak przyjazdy. To też przypuszczają, że należy co najmniej podwoić statystykę wyjazdów i wtedy doszlibyśmy do cyfry 300 tys., która we wspomnianym

okresie reprezentuje ilość cudzoziemców, którzy z powodu kryzysu gospodarczego wyjechali z Francji.

A przyjazdy?

Te oczywiście utrzymują się nadal — choć w o wiele bardziej zmniejszonym zakresie, ale Francja potrzebuje zawsze rąk do pracy w rolnictwie.

W ubiegłym roku przybyło do Francji 102.266 robotników, z czego do przemysłu 25.805 i do rolnictwa 76.463. W ciągu zaś pierwszych pięciu miesięcy bieżącego roku wyjechało do Francji 14.013 robotników.

Zaznaczył się więc silny spadek, jeśli wziąć pod uwagę okres 5 miesięcy roku zeszłego. Z tych 14.013 robotników, tylko 1.561 przyjechało do przemysłu a 12.425 do rolnictwa.

## Zródło zdrowia Lekarstwo REZILO

Wyciąg z roślin i korzeni leczniczych, wypróbowany przez wiele pokoleń dla wzmocnienia organizmu i oczyszczenia go z zarazków, powodujących choroby, rzadko wyleczalne przez nowoczesną medycynę, jako to: **egzema, wilk, reumatyzm, syfils, tryper, niemoc płciowa, suchoty (tuberkulozy), epilepsja, hemoroidy, astma, krwawienie, wrzody żołądka i choroby kobiece.** Schudnięcie zagwarantowane. — Metoda naturalna. Leczenie środkiem — REZILO, — nietylko wzmacnia i odmładza organizm, ale i leczy radykalnie wszystkie wyżej wymienione choroby, co jest potwierdzone przez listy dziękczynne chorych. — Żądajcie naszych prospektów, koszta pocztowe 2 fr. — Sprzedaż, wysyłka na prowincję, zagranicę. — Adresować:

#### LABORATOIRE «SPECIFIQUE REZILO»

52, rue du Fbg St. Martin, PARIS (10), Tel. Nord 82-86.

#### LISTY DZIĘKCZYNNE:

Nieniejszym komunikuję, że uczułem ulgę w ogólnym stanie mego zdrowia po przyjęciu dwóch butelek lekarstwa «SPECIFIQUE REZILO».

Cierpiąc na egzemę, — w ciągu lat 9 wypróbowałem najmożliwszych sposobów leczenia zgodnie z receptami lekarzy. Do tego czasu zupełnie nie wyzdrowiałem.

Zaś, — obecnie po dwutygodniowym kursie leczenia już nastąpiła znaczna poprawa w procesie choroby i ja teraz z całą pewnością wyzdrowieję.

SAWICZ

20, Av. Edouard-Vaillant, Boulogne s. S.

Ja zachorowałem na tuberkulozę płuc. Po skonstatowaniu lekarzy, to ja miałem silnie uszkodzone lewe płuco. Lekarze dali do zrozumienia, że na wyleczenie jest mało nadziei. Jestem człowiekiem biednym i wszystko ile pieniędzy miałem, to poszło na różnego rodzaju lekarstwa.

Przypadkowo przeczytałem ogłoszenie « SPECIFIQUE REZILO ». — Po pierwszej butelce ja poczułem ulgę, a po trzeciej butelce ja zupełnie przyszedłem do siebie, i poszedłem do doktora w celu zbadania płuc moich. Doktor po zbadaniu oświadczył, że moje płuca zupełnie są zdrowe i znaków tuberkulozy nie znalazł.

Zyczącym ja gotów jestem napisane przezemnie potwierdzić i wszystko szczegółowo opowiedzieć.

Przynoszę głębokie podziękowanie «SPECIFIQUE REZILO» i życzę im pełnego powodzenia w ich korzystnym dla ludzi interesie.

MICHAŁ ALENKA

53, rue Claude-Decaen, Paris (12).

EWANGELJA NA NIEDZIELE CZTERNASTĄ PO Z. ŚWIĄTKACH. — Mat. VI. 24—33.

*W on czas mówił Jezus uczniom swoim: Żaden nie może dwom panom służyć. Bo albo jednego będzie nienawidził, a drugiego miłował; albo przy jednym stać będzie, a drugim wzgardzi. Nie możecie Bogu służyć i mammonie. Dla tego wam powiadam, nie troszczcie się o duszę waszą, cobyście jedli; ani o ciało wasze cobyście się odziewali. Ażaj dusza nie jest ważniejsza niż pokarm? i ciało niżli odzienie? Wejrzyjcie na ptaki niebieskie, iż nie sieją, ani żną, ani zbierają do gumien: a Ojciec wasz niebieski żywi je. Ażajcie wy niedaleko ważniejsi niż one? I kto z was obmyślając może przydać do wzrostu swego łokieć jeden? A o odzienie się troszczycie? Przyjrzyjcie się liljom polnym jako rosną; nie pracują, ani przędzą. A powiadam wam, iż ani Salomon we wszystkich chwale swej nie był odziany, jako jedna z tych. A jeślisz trawę polną, która dziś jest, a jutro będzie w piec wrzucona, Bóg tak przyodziewa; jakoż daleko więcej was małej wiary? Nie troszczcie się tedy mówiąc: Cóż będziem jeść, albo co będziem pić, albo czem się będziem przyodziewać? Bo tego wszystkiego poganie pilnie szukają. Albowiem Ojciec wasz niebieski wie, że tego wszystkiego potrzebujecie. Szukajcież tedy najprzód Królestwa Bożego i sprawiedliwości jego, a to wszystko będzie wam przydano.*

«Żaden nie może dwom panom służyć»!

Król Salomon piętnował swoje stado owiec i niewolników znakiem lilijki. — Znaczył, aby tłum wiedział do kogo należą niewolnicy i komu służyć mają! Chrześcijanie-katoliku! I tyś jesteś napiętnowany znakiem Chrztu św., i wyryty on jest na duszy twojej głoskami niezatartymi. — Jesteś pieczętowany na znak własności Bożej. «I widziałem dwanaście tysięcy pieczętowanych z pokolenia Benjamina». (Apok. VII). Oto przyniesiono Cię do świątynicy Pańskiej, gdzie woda Chrztu świętego i chryzmo napiętnowały cię na służbę Bożego. Gdzie wyrzekłeś się innych panów — djabłów — bo Bóg dla Ciebie wszystkim. Oto zapomnieli o znaku Bożym, i stali się najemnikami drugiego Pana — Szatana. Są własnością Bożą! — Figurują nawet w księgach metrykalnych! Lecz służą innym panom, a nie P. Bogu Najwyższemu.

Któż to jest taki? To wszyscy katolicy co to jeszcze formalnie praktykują! P. Bóg dobry staruszek mawiają, więc nie dopatrz naszego niedbalstwa — i dalej żyją bez praktyk wiary św., — bez Sakramentów św.; ba, — nawet do końca do Kościoła na nabożeństwo nie chodzą, nie przestrzegają przykazań Boskich, bo się wstydzą!.. Ot — katolicy z regestrów. Ot katolicy ze znakiem Pańskim na duszy. Lecz z czynów — to służalcy mammona — sługusy szatany! Ot. tytułarni katolicy, jak ci różni radcy honorowi, których nik nigdzie się nie radzi, i o których nikt nie wie, dlaczego nazywają się radcami! Podobnie i my niewiadomo dlaczego nazywamy ich katolikami — czy Polakami, którzy tylko niesławę nam przynoszą.

Są i inni służalcy mamony.

Zapominają o Bogu. Scierają nawet piętno boskie ze swych dusz, stają się bezbożnikami lub heretykami! Oto budują sobie przeróżne kapliczki przydrożne, pełne bałwanów głupoty, którym się kłaniają. Nazywają się «apostołami» — czy inni «baptystami», zapominając, że jedynym Panem ich jest Bóg — któremu służyć i kłaniać się winni według wiary św. i z pokorą w sercu! Nie można służyć Bogu i bożkom — mamonom przeróżnym! — Biada narodowi, którego serce jest rozdwojone! Biada — tym, co kłaniają się Mammonom!

Są wreszcie ci, co nie rządzą się duchem Bożym, jak przystało na synów Bożych, lecz służą duchowi tego świata! — «Świat zaś — mówi św. Jan, — jest pożądliwość ciała, pożądliwość oczu i pycha żywota». — Ci na wszystko mają — czas i pieniądze, — na kina, teatry, zabawy, tańce lub pijatykę, lecz w rzeczach Bożych niema ich. — Bracie, — może i ty jesteś z ich liczby? — Rozważ to dobrze! Albo są tacy, co to z wiary, ze służby Bogu chcieliby zrobić dla siebie — piedestał, interes, — aby się wynieść nad innych, — mając serca napelnione pychą aż po czubek włosów.

Czy to są katolicy prawdziwi? Czy oni służą Bogu? — O, — służą mamonowi własnej pychy i naiwności! — To są służalcy — złotego cielca egoizmu. A nie można żadnej słu-

żby połączyć z Bożą, jak nie można pogodzić ognia z wodą razem!..

Bracie, może i w twojej duszy kopci się tylko ogarek dla P. Boga, a wszystkim służysz innym panom. — Może starłeś piętno Boże ze swej duszy — i jesteś heretykiem? Może udajesz katolika, lecz w duszy służysz mamoni? Może — wreszcie kierujesz się duchem świata?

Przebudź się — ocknij się!

Jesteś synem Bożym!

Służ więc tylko Jedynemu Bogu, w jednej wierze katolickiej, której piętno nosisz na duszy swojej. Amen.

Ks. Makulec.

## Misje Księzy Polskich

Ks. ROGACZEWSKI

21 sierpnia SAINTE-MARIE 7-8 g. spow. 8. g. msza św., TERNEL 9-10 spowiedź, 10 g. msza św. — SAINT-PRIVATE 15 g. nieszpory. — 28 sierpnia HETTANGE-GRANDE 7-9 spowiedź, 9 g. msza św., UCKANGE 10-11,30 g. spowiedź, 11,30 msza św., 15,30 nieszpory.

Ks. Bolesław KULAWIK

Dnia 4 września: Msza św. w Dammarie les Lys, o g. 11 przed poł.

Dnia 18 września: Msza św. w Dammarie les Lys o g. 9 rano; — w Melun o godz. 11 przed. poł.

Misja okrężna w diecezji EUVREUX od 7-16 września, Misja okrężna w diecezji CHARTRES od 21-30 września. Plan każdej Misji podany jest w szczegółach.

Ks. UNSZLICHT

13-30 sierpnia ALBIS (S. et O.) oraz BOINVILLE, ALLAINVILLE, PARAY.

NIEDZIELA 4 Września projekt święta polsko-francuskiego w MEAUX. Zorganizowanie miejscowej Sekcji «les Amis de la Pologne».

15-30 września. — Objazd arch. REIMS i arch. MEZIERES (szczegóły później).

W niedzielę dnia 21-go sierpnia odbędzie się w MELUN nabożeństwo polskie o godz. 11-tej, przedtem spowiedź.

## KTO NIE ZAPŁACIŁ

PRENUMERATY, NIECH SPEŁNI SWÓJ OBOWIĄZEK!

# INFORMATOR

DLA

## Zarządów Towarzystw Zjedn. Pol. Tow. Katol.

REDAKCJA : SEKRETARJAT GENERALNY, 17, Rue de la Paix — LENS (P.-de-C.)

### Cud nad Wisłą

(Wykład na święto sierpniowe)

Polska nigdy w ciągu swoich dziejów nie prowadziła wojen zaborskich. Naród nasz zaspokojenia swoich potrzeb szukał we własnej pracy, a nie w łupieństwie na sąsiadach. Oręża dobywał tylko w obronie własnej, kiedy — trzeba było kraj zasłaniać przed napaściami Tatarów, — Turków, Niemców lub Moskali. Pomimo tego wstępu do wojen — który leży w naturze polskiej, historia oręża polskiego jest pełna świetnych czynów. O pierś polskiego rycerstwa w długich i uporczywych walkach w 14 i 15 w rozbiła się największa wówczas w Europie potęga wojskowa — Zakon Krzyżacki; młody żołnierz polski zastąpił w 1920 roku Europę przed zalewem hord bolszewickich. Rolę dziejową zwycięskiej bitwy warszawskiej, zwanej «Cudem nad Wisłą» porównywa historyk ostatnich czasów, Babrzyński do znaczenia pamiętnej bitwy pod Grunwaldem.

#### Stosunki w kraju

Przyjrzyjmy się stosunkom w Polsce, na których toczyła się wojna polsko-bolszewicka 1920 roku. Polska znajdowała się wówczas w położeniu wyjątkowo ciężkim. Na zachodzie skończyła się już wojna światowa, zawierano traktaty pokojowe, Polska jednak spokoju jeszcze nie zażywała. — Budziła się do życia wśród trwającego ciągle szczeru oręża. Prawie wszystkie jej granice płonęły ogniem zaciętych walk. Na południowym wschodzie dzielne «Orleńskie» walczyły w obronie Lwowa. Na drugim końcu Małopolski walczyła o Śląsk Cieszyński, dalej powstanie wielkopolskie, spór o Gdańsk, plebiscyt na Śląsku, Warmii i Mazurach a wreszcie cała granica wschodnia objęta walką z bolszewikami. Wszystkie te trudności powstały głównie z winy państw zwycięskich które w sprawie naszych granic ulegały naciskowi nieżyczliwych Polsce żywiołów; przypomnijmy tylko obojętność stanowiska socjalistycznych rządów Włoch i Belgii, wobec niedopuszczenia, według wskazań międzynarodówek, transportów broni do Polski. Jedyną Francją ofiarowała przyjaźnie swą pomoc, przysyłając nam m. i. sztab dzielnych oficerów.

Stosunki w kraju były nie lepsze. W warsztatach grasują nasłani przez Rosję komuniści, którzy organizują strajki. Armja polska była w stanie opłakanym. Ten sam żołnierz polski, który walczył na wszystkich frontach wojny światowej w armjach zaborskich, gdy towarzysze jego już dawno odpoczywali po ciężkich trudach, stał jeszcze pod bronią, w nieustannych marszach wagał się za wrogiem po moczarach i borach kresowych. Często — zmiana frontu na wschodzie uniemożliwiała normalną dostawę żywności. Głód, zmęczenie, rany, ciągle niebezpieczeństwa.

#### Ofenzywa bolszewicka

Wśród takich warunków i okoliczności nastąpiło zatanienie się frontu polskiego. Po krótkotrwałym powo-

dzeniu ofenzywy polskiej na południu, po zajęciu Kijowa, nastąpiła gwałtowna kontrofenzywa bolszewicka na północy, gdzie zebrano w tym celu wszystkie siły czerwonej armji. Wódz armji czerwonej Tuhaczewski, w rozkazie dziennym z dnia 2 lipca 1920 r., rzuca hasło: — «Na zachodzie waga się losy wszechświatowej rewolucji. po trupie Polski wiedzie droga do ogólnego wszechświatowego pożaru. — Na Wilno — Mińsk, — Warszawę — marsz!» — Dnia 4 lipca już bolszewicy przełamują kordon naszych wojsk, na przestrzeni 400 kilometrów na południu, a 600 kilometrów na północy. W przerażającym tempie maszerują bolszewicy, zajmując Wilno, Grodno, Białystok, Łomżę, Mińsk Mazowiecki; podchodzą pod Płock, zagrażają Toruniowi. Z początku sierpnia armja czerwona staje nad Wisłą niedaleko Warszawy, tuż prawie w samym sercu Polski.

#### Postawa kraju wobec czerwonego najazdu

Naród drgnął z oburzenia i przestachu, zarazem. — Przed ledwie odrodzoną Polską staje znów niebezpieczeństwo utraty wolności... Taką nieszczęsną prawdę uświadamia sobie społeczeństwo, rząd i Sejm. Partje porzucają kłótnie i tworzą dnia 20 lipca 1920 r. Rząd Obrony Narodowej. Tworzy się armja ochotniczą: we wszystkich większych miastach powstają biura werbunkowe, a na murach zjawiają się barwne afisze, przedstawiające — grozę czerwonego niebezpieczeństwa z napisami: «Wstąp do wojska, — broń Ojczyzny!» — Hasło to porwuje cały naród. W pierwszych szeregach kroczy młodzież z uniwersytetów z ławy szkolnej, z warsztatów rzemieślniczych, z fabryk. Kto zdolen był dźwigać broń, nie pozostał w tyle. Wszystkie warstwy narodu w jednym zgodnym stają szeregu, jednym natchnione uczuciem — miłości Ojczyzny. W biurach werbunkowych widzi się lekarzy, nauczycieli, adwokatów, kupców, rzemieślników robotników, księży. Groźne niebezpieczeństwo przemówiło nawet do sumień zbrodniarzy, bo oto więźniowie zakładu karnego w Krakowie, zanoszą do władzy prośbę, aby mogli stanąć w szeregach ochotniczych i przestępstwa swoje odkupić ranami lub śmiercią. Kobiety organizują się w różnych stowarzyszeniach pomocy wojennej, sanitarnej, służby społecznej. Ten duch patriotyzmu w narodzie podzielał także podniecająco na wojsko, które nabrało na nowo żapału i chęci zwycięstwa. W krótkim czasie zdołano skupić rozpieczęchle w odwrocie i ucieczce gromady i stworzyć prawie nową armję.

#### Bitwa warszawska

Tymczasem bolszewicy snuli plany, które miały zakończyć ich zwycięski pochód. Atak miał nastąpić na Warszawę, na północy na Płock, a na południu na Dęblin. Północne skrzydło miało przejść przez Wisłę, oskrzydlić armję polską, odciąć komunikację z morzem i z zachodem i uderzyć na stolicę od tyłu. Pierwsza próba przejścia Wis-

ty od północy nie udało się. Bolszewicy ponieśli klęskę pod Maciejowicami. Równocześnie siły czerwone ruszyły na Warszawę 14 sierpnia opanowały Radzymin odległy o 23 km. od stolicy i następnego dnia w święto Matki Boskiej Zielnej bocznymi drogami, na których nie spodziewano się ataku maszerują w kierunku Warszawy. Na linii tej patrolował tylko jeden batalion pod dowództwem porucznika Pogonowskiego, który nagle zobaczył przed sobą 2 dywizje wojsk nieprzyjacielskich. Młody porucznik nie stracił głowy, wysłał natychmiast meldunek do generała Żeligowskiego, a sam rozumiejąc grozę niebezpieczeństwa, wydał walkę przeważającym siłom wroga. Bronił się tak długo, aż zginął wraz z całym oddziałem bohaterską — śmiercią. Ale tymczasem nadbiegły z Jabłonny na autobusach posiłki z generałem Żeligowskim. Następuje krwawy, zacięty bój, na śmierć i życie — na polach Radzymina, który trwa przez całą noc, aż dopiero nad ranem nieprzyjaciół ostatecznie pokonany cofa się, pędzony aż za Bug. W tych walkach o Radzymin zginął chwalebna śmiercią ks. Ignacy Skorupka, który prowadził do walki oddział młodzieży.

Pod wrażeniem poświęcenia się ks. Skorupki wojsko walczyło z wysiłkiem nadludzkim i odniosło wspaniałe — zwycięstwo w dniu Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny.

Równocześnie na południu uderzyło na wrogów prawe skrzydło armji, którego działaniami kierował bezpośrednio

sam naczelny wódz Marszałek Piłsudski, a na północy lewe skrzydło frontu generała Hallera. Bolszewicy wzięci w potrzask, bici ze wszystkich stron, uciekli tak prędko, jak przedtem przemaszerowali. Wielka bitwa nad Wisłą — trwająca 12 dni dobiegła końca. Plon był wspaniały. Armje bolszewickie utraciły 100 tysięcy żołnierzy zabitych i rannych, 66 tysięcy jeńców, 231 armat i 1023 ciężkich karabinów maszynowych, olbrzymie tabory samochodów, wozów i materiałów wojennych.

#### Znaczenie zwycięstwa.

To ostateczne świetne zwycięstwo armji polskiej pod wodzą Naczelnika Państwa nad czerwoną armją zapewniło niepodległość państwa i wolność narodu polskiego. Polska zwycięstwem swoim ocaliła całą Europę przed anarchją i rewolucją, ocaliła chrześcijaństwo przed ciężkimi wstrząśnieniami. Dlatego znaczenie Cudu nad Wisłą sięga daleko poza granice Polski. Trzykrotnie już Polska ratowała — chrześcijaństwo i kulturę zachodu przed barbarzyńskim wschodem. Po raz pierwszy pod Lignicą na Śląsku w 1241 r. gdy powstrzymała napad Tatarów. — Po raz drugi pod Wiedniem — w roku 1683, — gdy zahamowała zwycięsko pochód Turków. Po raz trzeci nad Wisłą w roku 1920, kiedy piersi żołnierzy polskich powstrzymały lawinę czerwonej rewolucji bolszewickiej. Jeszcze jeden to dowód, że słusznie do ojczyzny naszej przyłgnęło imię «przedmurza chrześcijaństwa».

S.

#### ZAWODY KATOLICKIEJ FEDERACJI G. M. P. F.

##### Obecność delegacji Zjednoczenia Młodzieży Polskiej

W dniach 16, 17 i 18 lipca br. odbyły się w Nicei zawody gimnastyczno-sportowe i konkurs muzyczny Federacji Gimnastycznej i Muzycznej Patronaży Francuskich. Do udziału w zawodach zaproszono również organizacje cudzoziemskie należące do Międzynarodowej Unji Katolickich Tow. Wychowania Fizycznego. Zaproszenie przyjęły i na zawody wystawiły swoje delegacje: Polska, Belgja, Czechosłowacja, Jugosławia i Szwajcaria. Z kraju i z Polonji we Francji przybyła pięcioosobowa reprezentacja z panem E. Ołdakowskim z Lens (P. de C.).

Na zakończenie zawodów lekkoatletycznych odbyła się 17-tego lipca defilada zawodników przez miasto, poczem nastąpiło uroczyste oddanie honorów sztandarom państw zaproszonych.

Odegrano więc w kolejności alfabety hymny narodowe: belgijski, polski itd. wzniesiono okrzyki: «Niech żyje Belgja, Polska oraz zakończono fanfara: «Salut aux drapeaux».

Wieczorem tego samego dnia odbył się bankiet z udziałem biskupa Nicei, przedstawicielami rządu francuskiego, p. Morozowicza, wicekonsula R. P. i szeregu innych oficjalnych osobistości. Wzniesiono toasty na cześć Ojca św., Prezydenta Republiki Polskiej, i głów innych narodów obecnych na zawodach.

Przemawiał również delegat Zjednoczenia Młodzieży Polskiej p. Ołdakowski poczem nastąpiła bardzo miła manifestacja przyjaźni polsko-francuskiej. Ogółem w zawodach Federacji G. M. P. F. uczestniczyło 11.000 sportowców i muzyków.

#### W SPRAWIE WYDANIA NAGRÓD z okazji ROCZNIC

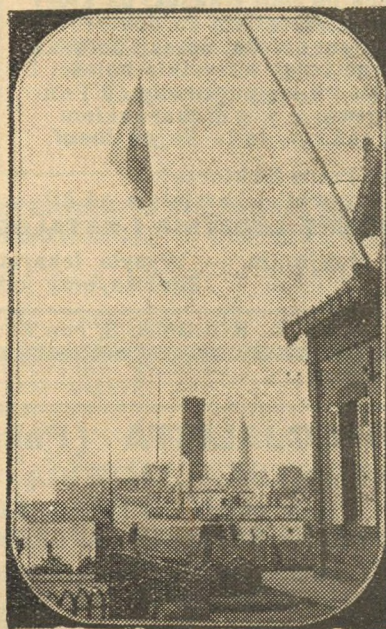
W wielu towarzystwach i Bractwach istnieje zwyczaj, przeznaczania nagród dla tych tow., które przybywają na rocznicę. Ostatnio dochodziło do nieporozumień między poszcz. tow. a przyczyną było niedokładne określenie, komu zarząd nagrodę przeznacza. Aby w przyszłości nie powodować zamieszania, zarząd zwraca się do wszystkich towarzystw, Bractw i Stowarzyszeń, by dokładnie prze-

widzieć w programie i w zaproszeniach, komu się nagrodę przydzielili.

O ile np. zapowiada się w zaproszeniu, że nagrodę wydzieli się tow., które wprowadzi największą ilość członków, to należy się tego trzymać, nie wolno zaś dawać nagrody jeżeli przybędzie delegat któregoś towarzystwa i zapłaci pewną sumę za członków, którzy sami nie przybyli a za których wzięto z kasy pieniądze. W tym wypadku bowiem członkowie nie mają żadnej zasługi w uczczeniu rocznicy, gdyż nie ponoszą żadnego trudu delegując jednego z spośród siebie.

Z pewnością zarząd, urządzający rocznicę, rad jest, że kasa się wzmocni, ale większa radość winna być z tego, że sami członkowie przybywają i że sala jest pełna.

A możeby ze wzgl. na obecne warunki wogóle zaniechać zwyczaju wydawania obrazów a pieniądze przeznaczyć na pożyteczny cel? — Niech się członkowie wypowiedzą w tym względzie.



Statek włoski «Rostro» w dalszym ciągu czyni wysiłki, aby wydobyć zatoniętą francuską łódź podwodną «Prométhée». Na wszystkich budynkach urzędowych w Cherburgu opuszczono chorągwie na pół masztu, na znak żałoby.

# TANIOPOL

R. C. Seine 52380.

**Wielka zniżka cen na wszystkich artykułach wskutek ogólnej wysprzedaży.**

|                                                                                                           |          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>SUKNIE GOTOWE</b> z jedwabnego trykotu, najmodniejsze barwy (solde — ostatnia partja) .....            | Fr. 30.— |
| <b>SPODNIE SOLIDNE</b> z materiału prążkowego .....                                                       | Fr. 20.— |
| <b>SKARPETKI</b> — ze sztucznego jedwabiu — bardzo eleganckie, we wszystkich odcieniach i deseniowe ..... | Fr. 7.50 |
| <b>PONCZOCHY</b> jedwabne — najwyższego gatunku .....                                                     | Fr. 15.— |
| <b>PONCZOCHY</b> jedwabne w dobrym gatunku .....                                                          | Fr. 7.—  |
| <b>PONCZOCHY</b> w dobrym gatunku .....                                                                   | Fr. 5.85 |
| <b>PONCZOCHY</b> — fildekosowe — bardzo trwałe .....                                                      | Fr. 5.85 |
| <b>SKARPETKI</b> — dla dzieci — (nowość) .....                                                            | Fr. 3.90 |
| <b>KRAWATY</b> — najmodniejsze .....                                                                      | Fr. 2.50 |

**Zamawiajcie natychmiast. — Wszystkie zamówienia za gotówkę, albo za zaliczką pocztową.**

Przesyłka i zaliczka na koszt klienta przy zamówieniach poniżej 100 franków.

**Wielka ilość towarów na składzie: BLUZY, Materiały na ubrania, galanteria itd. itd.**

Na żądanie udzielamy wszelkich informacji. — Zamówienia należy kierować pod adresem:

**TANIOPOL, — 24, Rue CHAUCHAT — PARIS (9<sup>e</sup>)**

## POLSKI GABINET MEDYCZNY I DENTYSTYCZNY

**71, Faubourg ST. MARTIN, 71.** (Metro: St. Martin, Gare de l'Est, Gare du Nord).

Według najnowszych zasad nauki leczy się następujące choroby: TRYPER, SYFILIS, NIEMOC, CHOROBY KRWI, skóry, żołądka, reumatyzm, nerwowe, anemja, hemoroidy i t. d. (Leczenie rzeżączki szybkie i bez zastrzyków). — **CHOROBY KOBIECE** — białe upławy, perjody, opóźnienia, zapalenie macicy i t. d.

**CHOROBY PŁUC I SERCA** — astma, kaszel, suchoty, bicie serca.

**ELEKTRYCZNOŚĆ, LECZNICA**, — Promienie «X», djatermja, promienie ultrafioletowe, intraczerwone, lampa kwarcowa.

Zabiegi operacyjne na bardzo dogodnych warunkach. Analizy krwi i moczu. Prześwietlenia po najtańszej taryfie.

**PRZY KLINICE mieści się KABINET DENTYSTYCZNY**, — gdzie leczy się zęby, plombuje i wrywa bez bólu. Wstawia się złote korony od 100 fr. (22 karatowe złoto, gwarantowane). — Zęby białe na kauczuku Mostki systemu amerykańskiego. Zęby złote maszynowe; zęby na sztyftach. Wszelkie roboty absolutnie bez bólu. Za wykonane roboty gwarantuje się. Przyjęcia codziennie od g. 9 rano do 12 i od godziny 2 pop. do 9.

## LECZENIE

WSZELKICH CHOROBY

przez **KORRESPONDENCJĘ**

**Piszcie**

z zaufaniem do doktora Kolomba, który prześle wam skuteczne lekarstwo na waszą chorobę.

## Eliksir Zdrowia

Dr-a KOŁOMBA

**Eliksir Zdrowia**

oczyszcza krew, przywraca normalne działanie żołądka, serca, płuc, wątroby i nerek; przywraca utracone siły i jest niezbędny dla wszystkich, osłabionych przez ciężką pracę i chorobę

## WYZDROWIENIE

**Wielmożny Panie Doktorze!**

Serdecznie dziękuję, za Pańskie cudowne lekarstwo tak dobrze działające na mój żołądek, na który cierpiałem już przeszło rok, jeździłem do doktorów i mi nie pomogło. Stałe miałem bólesci nerek i żołądka i już nie mogłem pracować teraz wszystkie bólesci i dolegliwości ustały. Stolica mi się poprawiła od Pańskiego cudownego lekarstwa. Z szacunkiem

**Mychałyszyn, 43, rue de la Foje Joeuf.**

**Wielmożny Panie Doktorze!**

Miałem chroniczny bronchit i kaszlałem od kil-

ku lat. Od pańskiego **Eliksiru zdrowia** i pigulek czuję się lepiej, kaszel już tak mnie nie męczy i pluje mniej

Dziękuję z poważaniem

**NOWAK, Liverdun pres Nancy**

Szanowny Panie Doktorze! Miałem reumatyzm, który mnie męczył sześć lat. Tak nie wiem, gdzie się podział. Jestem zdrow i mogę pracować. Składam serdeczne podziękowanie doktorowi za wasze cudowne leki i masło.

**Kobyłka Stefan, Billeherbe (Doubs).**

**Mal. Karol Perroin.**

**BROSZURĘ LEOZENIA I KATALOG LEKÓW WYSYŁA MY BEZPŁATNIE**

Doktor w domu nie przyjmuje. — Wysyła lekarstwa do Francji i do Belgji za zaliczką pocztową. Zapłata przy odbiorze leków.

Adresować: **Dr. A. KOŁOMB, 8, rue François Coppée, — PARIS (15<sup>e</sup>)**

## DOKTÓR SPECJALISTA (Fakultetu Paryskiego) przyjmuje

z **WARSZAWSKĄ AKUSZERKĄ JADWIGĄ** 6, rue de l'Atlas, — Paris (19). — Telefon: Nord 46-65.

Metro: Belleville. Tramwaj: 5. Autobusy N-FB z Gare du Nord A Y. — **GABINET Z KLINIKĄ** są urządzone według najnowszych wymagań nauki. Choroby kobiece i dziecięce, wewnętrzne. Wypadki przy pracy, szczepienie ospy, masaże, bańki suche i cięte. Diatermia, Darsonulizacja. Lampa Kwarcowa. Przyjmuje się kobiety na czas porodu. Niezamożne umieszcza się w zakładach i szpitalach bezpłatnie. Codziennie: od 9-12 i od 4-9. W Niedziele i święta od 9-4.



**POTREBNI SĄ SZOFERZY ZAWSZE I WSZĘDZIE W SAMOCHODOWYM FACHU !  
PIERWSZA POLSKA SZKOŁA**

**Samochodów Ciężarowych i osobowych im. HALLERA w PARYZU**

**ADRES:**

35, rue Boissy d'Anglas, 35. — W podwórzu domu Nr. 9, 1-sze piętro.  
Metro: Madeleine lub Concorde. Telefon: Elysees 60-91.  
**AUTO-ECOLE. — PARIS (8°).**

**Rekomendowana przez Komisję Egzaminacyjną w r. 1922**

**Jedyna szkoła, która posiada własne biuro a nie daje informacji w kawiarniach, jak to inne szkoły polskie w Paryżu czynią.**

Jeżeli chcesz polepszyć swój byt, mieć pewny i stały zarobek, zarabiając dwa razy więcej niż na roli lub w fabryce, ucz się szoferstwa. Tylko ten fach może Ci zabezpieczyć codzienny kawałek chleba. Nie namyślaj się długo, zgłoś się do naszego biura, lub napisz do nas i my Ci wyślemy od razu bezpłatnie szczegółowe informacje. Tylko nasza szkoła, która jest najznakomitszą i pełnomocną we Francji i w Polsce, może Cię wyuczyć w 14 dniach jazdy i mechaniki wraz z przejściem egzaminu i otrzymaniem «Prawa Jazdy» i dyplomu Szofera-Mechanika w języku polskim i francuskim; który daje możność do otrzymania dobrej posady. Znajomość francuskiego nie jest obowiązkiem. UWAGA: Uczniom, którzy nie mogą zaraz przyjechać, wysyłamy pocztą kurs lekcji teoretycznych. Ci zaś, po zaznajomieniu się z tym kursem, przyjeżdżają na lekcje praktyczne. Przyjeżdżnym z prow. zapewniamy mieszkania. Uczniom po zdaniu egzaminu w naszej szkole często dajemy posady szoferów i do traktorów, we Francji i w Polsce, polepszając ich byt. Za 1931 r. szkoła dała około 400 posad dla szoferów. Zapisy codziennie od godziny 9—12 i od 2—7 w. W niedzielę od godz. 9 rano do 5 popoł.

**Najstarszy polski sklep**

zalożony w roku 1909

**Bizuterji Zegarków i  
Instrumentów  
Muzycznych**



**ARMAND**

Pod Zarządem  
Marji  
Wdyskiej

**POLECA RODAKOM :**

|                                                                                                           |                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| Zegarek doskonale chodzący z 5-letnią gwarancją stalowy lub nikłowy .....                                 | 55 fr.                  |
| Zegarek, czarny lub nikłowy, 15 rubinów .....                                                             | 75 fr.                  |
| Zegarek, nakręcany co 8 dni, czarny lub nikłowy .....                                                     | 95 fr.                  |
| Zegarek firmy Lip czarny lub nikłowy, mechanizm ancre 15 rubinów .....                                    | 145 fr.                 |
| Zegarek, srebrny, mechanizm zbardzo staranny .....                                                        | 125 fr.                 |
| Zegarek, damski, czarny lub nikłowy .....                                                                 | 75 fr.                  |
| Zegarek, damski, srebrny, bardzo ładny .....                                                              | 95 fr.                  |
| Zegarek, srebrny, płaski, bardzo elegancki mechanizm ancre, 15 rubinów .....                              | 165 fr.                 |
| 633 Budziki .....                                                                                         | 48 — 38 —               |
| 235 Harmonje w najlepszym gatunku, 10 tonów, 4 basy. — 31 tonów, 12 basów 425 fr. 21 tonów, 8 basów ..... | 30 fr. 150 fr. 225 fr.  |
| 248 Harmonijki ustne, Koncertowe, 64 tony, 26 fr. 80 tonów .....                                          | 36 fr.                  |
| 342 Fonografy .....                                                                                       | 325 fr. 375 fr. 425 fr. |
| 457 Skrzypce w dobrym gatunku, w pudle 200 fr. 235 fr. 265 fr.                                            |                         |
| 304 Przyrząd do ostrzenia brzytwy w futerałach .....                                                      | 6 fr. 10 fr.            |
| 317 Brzytwy w doskonałym gatunku .....                                                                    | 20 fr. 24 fr. 30 fr.    |
| 412 Grzebienie z prawdziwego rogu, mocne .....                                                            | 7 fr. 9 fr. 12 fr.      |
| 447 Szczotki do włosów .....                                                                              | 10 fr. 12 fr. 14 fr.    |
| 502 Lusterka w nikłowych ramkach .....                                                                    | 18 fr. 13 fr.           |
| 201 Mydło do golenia w metalowym futerałach .....                                                         | 4 fr.                   |
| 907 Scyzoryk 2 ostrza i korkociąg, cały stalowy .....                                                     | 8 fr. 12 fr.            |
| 612 Maszynka do strzyżenia włosów .....                                                                   | 49 fr. 55 fr.           |
| Pędzle do golenia w doskonałym gatunku .....                                                              | 6 fr. 9 fr. 12 fr.      |
| Bindy do włosów .....                                                                                     | 4 fr. 6 fr.             |

Do Każdego zegarka dołączony jest dla czytelników POLAKA WE FRANCJI ładny łańcuszek bezpłatnie. Wysła się po otrzymaniu przekazu pocztowego (mandat-poste), który nadesłać należy pod adresem ;

**ARMAND**

4, rue des Archives  
PARIS (4°)

Powyższy adres można wyciąć i nakleić na kopertę. — Opakowanie i przesyłka bezpłatnie. — Jeżeli macie trudności z wysyłką pieniędzy to napiszcie do nas nadmienając jaką nam sumę przelać chcacie a dostarczymy wam gotowy przekaz pocztowy który wystarczy oddać na pocztę i wpłacić wymienioną kwotę.

**Katalogi wysyłamy bezpłatnie**

**Najlepsze i najtańsze**

**SŁOWNIKI**

znajdziesz tylko w

«Polaku». Rozmówki — 16 fr., Słownik duży — 15 fr., Gramatyka — 25 fr.

**PATEFONY, GRAMOFONY Z TRĄBĄ oraz  
WALIZKOWE**

**Metalowy**



Będą Wam nadesłane za wpłaceniem 50 fr., pierwszej raty, reszta płatna w 10-ciu ratach miesięcznych. **PLYTY** polskie, francuskie i rosyjskie, najnowsze nagrania. **HARMONJE RĘCZNE** polskie (na plakach mosiężnych) Stamirowskiego, oraz harmonje niemieckie, najnowsze modele, jak i czeskie (Heligonki).

Pisać do:

**«PHONO-MESLAY»**

**45, RUE MESLAY — PARIS (3°)**

Metro: REPUBLIQUE

Otwarte w niedzielę.

**ZDROWIE D A J A RADIUM i lekarstwa RADJOAKTYWNE**

**TRYPER OSTRY**, chroniczny i różne wycieki leczą i wysuszają **SZTYFTY RADJOAKTYWNE**. — Chory sam łatwo się leczy skutecznie i prędko.

Kuracja z 10 sztyftów kosztuje ..... 100 Fr.  
Kompletna kuracja z 30 sztyftów kosztuje .. 250 Fr.  
**PROSTATY i HEMOROIDY**, zapalenia nikną przez używanie czopków radjoaktywnych. — Jedna szkatułka z 6 czopkami kosztuje ..... 50 Fr.  
Kompletna kuracja z 3 szkatulek kosztuje 140 Fr.  
**ZAPALENIA MACIOY, UPLAWY, PERJODY** opóźnione lub bolesne leczą radykalnie **GAŁKI ŻELATYNOWE RADJOAKTYWNE**. — CENA 1 pudełko . 35 Fr.  
Kompletna kuracja z 3 pudełek kosztuje .. 100 Fr.

WSZYSTKIE NASZE WYROBY LECZNICZE  
SĄ GWARANTOWANE JAKO NAJPRZAWDZIWIEJ  
**RADJOAKTYWNE**  
PRZEZ LABORATOIRE MUNICIPAL, PREFECTURE  
DE POLICE

Zamawiać i żądać informacji, pisząc do:  
**LABORATOIRE A. B. C.**  
31, rue Chaussée d'Antin, — PARIS

**ZEGAREK W SOLIDNEM WYKONANIU Z PIĘCIOLETNIĄ  
GWARANCJĄ — CHODZĄCY BEZ PREZRWY 36 GODZIN**

**CENA RECLAMA 25 fr**

|                                    |        |
|------------------------------------|--------|
| Dla mężczyzn .....                 | 25 fr. |
| Trzy zegarki .....                 | 73 »   |
| Lepszego gatunku .....             | 29 »   |
| Trzy zegarki .....                 | 85 »   |
| Dla pań .....                      | 45 »   |
| Z bransoletką dla mężczyzn .....   | 35 »   |
| Za trzy .....                      | 103 »  |
| Dla pań 40 fr., za 3 zegarki ..... | 118 »  |

**ŚWIECĄCY PIĘĆ FRANKÓW WIĘCEJ  
WYSYŁKA ZA ZALICZKĄ POCZTOWĄ**

—: W niedzielę również otwarte —:

**HORLOGERIE LUMIERE, 11, rue du  
Pont Louis Philippe. — PARIS.**



**Rodacy, ostrzegamy Was!**



**ŻE NARAŻACIE SIĘ NA KŁOPOTY I STRATY PIENIĘŻNE, JEŻELI ODDAJECIE WASZE PASZPORTY I  
WPŁACACIE ZADATKI DO BIUR NIE UPRAWNIONYCH.**

# **TYLKO OFICJALNE BIURO**

## **« ORBIS »**

**może załatwiać za Was wizy i formalności w KONSULATACH POLSKICH PRZED WYJAZDEM**

**Wystrzegajcie się na dworcach i na ulicach miast naganiaczy w opaskach i czapkach o szumnych nazwach, bo możecie być oszukani — Pamiętajcie, że wielu Polaków nie mogło wyjechać do Polski w dzień naznaczony, z winy niepowołanych pośredników**

## **BILETY DO POLSKI**

**PO CENACH PRAWDZIWIE NAJNIŻSZYCH NABĘDZIECIE TYLKO**

**w Polskiem Biurze Podróży**

## **„ORBIS”**

**JEDYNEM KONCESJONOWANEM PRZEZ POLSKIE KOLEJE  
PAŃSTWOWE**

**Wytnijcie i zachowajcie następujące adresy:**

**PARYŻ - Centrala: 30, Bd des Capucines**

**PARYŻ - Oddział Emigracyjny: 93, Bd Berthier**  
**Metro: Champerret (blisko Konsulatu)**

**STRASBOURG - 2-bis, Rue de la Fonderie**

**LILLE - 30, Rue Faidherbe**

**LYON - 10, Rue Dauphine**

**LIEGE (Belgia) - 34, Rue des Dominicains**